

ความปลอดภัยในสถานศึกษากับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรม

Safety in Educational Institutions and the Development of Wisdom and Morality

พระสุรชัย สุรชัย¹ พระครูโอภาสพนนทกิตติ² และบุญเชิด ชำนิศาสตร์³

Phrasurachai Surachayo, Phrakruophatnonthakit and Booncherd Chumnisart

Received: September 12, 2024

Revised: September 12, 2024

Accepted: September 12, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกำหนดเป็นนโยบายหลักในการป้องกันเหตุร้ายหรืออุบัติเหตุไม่ให้เกิดขึ้น รวมถึงแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างทันเหตุการณ์ ไม่เกิดความสูญเสีย เสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู รวมถึงผู้อื่นในสถานศึกษาต่อไป สถานศึกษาจึงควรมีนโยบาย ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่าย เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม 2) กำหนดมาตรการหลัก เพื่อป้องกันและแก้ไข 3) กำหนดมาตรการเสริมให้เหมาะสมกับความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น และสภาพความเสี่ยงของท้องถิ่น 4) กำหนดกิจกรรมสนับสนุนมาตรการหลักและมาตรการเสริม 5) กำหนดเวลาและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้เพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษากับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมให้เกิดในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความปลอดภัยในสถานศึกษา, การพัฒนาปัญญา, คุณธรรม

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: surachaihongtrakool@gmail.com, Tel. 089-0561581

Abstract

This academic article aims to study school safety as a critical aspect of educational institutions that school administrators and all stakeholders must prioritize. Establishing it as a core policy is crucial to prevent accidents or disasters, and to promptly address unforeseen incidents within the school. The goal is to prevent losses or damages to the lives and property of students, teachers, and others within the school. Schools should therefore have policies that include: 1) studying the general conditions of the school, community, and the strength of local networks to analyze risks from accidents, disasters, and social environmental hazards, 2) establishing core measures for prevention and response, 3) setting supplementary measures that are appropriate to local beliefs, culture, traditions, and risk factors, 4) planning activities to support the core and supplementary measures, and 5) clearly defining timelines and responsible parties, ensuring that these can be implemented effectively to create a safe educational environment while promoting intellectual and moral development within the institution in a sustainable.

Keywords: Safety in Educational Institutions, Wisdom Development, Morality

บทนำ

เหตุการณ์ความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนในโรงเรียนในช่วงที่ผ่านมา สะท้อนถึงการขาดการจัดระบบความปลอดภัยภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสถานศึกษาควรให้ความสำคัญตระหนักและเข้มงวดจริงจังเพื่อไม่ให้เหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยเฉพาะเหตุการณ์กราดยิงที่จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนใจของคนไทยทั้งประเทศและคนทั่วโลก ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาต้องร่วมกันมีมาตรการยกระดับรักษาความปลอดภัยบริเวณสถานศึกษาให้มีมาตรฐานที่ดียิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 มาตรา 63 ระบุว่า “โรงเรียนและสถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียน นักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ได้กำหนดใน

กฎกระทรวง” โรงเรียนควรมีแนวทาง ระบบ และการดำเนินงานในโรงเรียนที่จะก่อให้เกิดความปลอดภัยสำหรับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางอาคาร สถานที่ เครื่องใช้ เครื่องกีฬา วัสดุอันตราย การมีมาตรการรักษาความปลอดภัยไม่ให้เกิดอุบัติเหตุให้ผู้หนึ่งก่อนอันตรายให้แก่เด็ก มีระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ทำให้เด็กปลอดภัย เช่น กำหนดพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กแต่ละกลุ่มวัย การกำหนดให้ผู้ใหญ่ตั้งแต่สองคนขึ้นไปคอยดูแลความปลอดภัยให้เด็กตั้งแต่ก่อนที่เด็กคนแรกจะมาถึงโรงเรียน จนกระทั่งเด็กคนสุดท้ายออกจากบริเวณโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นอาจจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็ก เช่น ฝึกเด็กให้รู้จักประเมินอันตราย รู้จักหลบหลีก รู้จักขอความช่วยเหลือเมื่อมีภัย จัดให้เด็กใช้ชีวิตร่วมกัน ดูแลให้ความเอื้ออาทรแก่กัน ด้วยการเข้าค่ายเดินป่า ค่ายลูกเสือหรือเนตรนารี และค่ายบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งนี้ประเด็นความปลอดภัยที่จะต้องนำมาพิจารณา ประกอบกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก มีด้วยกันทั้งหมด 3 เรื่อง คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย หมายถึง การวิเคราะห์อันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางอาคารสถานที่ เครื่องใช้ เครื่องกีฬา วัสดุอันตราย แล้วจัดสภาพแวดล้อมเหล่านั้นให้เหมาะสมเกิดความปลอดภัย เช่น ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องใช้เครื่องป้องกันอันตราย ได้แก่ เซฟตี้คัท เครื่องดับเพลิง อุปกรณ์ฝากรอบปลั๊กไฟฟ้า หรือจัดที่เก็บกล่องใส่ยา ที่เก็บสารเคมีและของมีคมให้พ้นมือเด็ก ตรวจสอบสิ่งขรุขระจัดหาของเล่นที่ปลอดภัยทำด้วยวัสดุและสีที่ไม่เป็นอันตราย ติดตั้งระเบียงลูกกรงที่มีความถี่ มีระดับสูงจนเด็กไม่สามารถปีนป่ายเล่น ประตูปิดกันไม่ให้ตกจากที่สูง หรือจัดที่พักให้มีการระบายถ่ายเทอากาศได้สะดวก หากไม่ได้คาดการณ์ความเสี่ยงไว้หรือประเมินสถานการณ์ผิดพลาดอาจทำให้เด็กได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิตได้ 2) การกำหนดบริเวณที่ปลอดภัย หมายถึง การที่ผู้ใหญ่จะต้องกำหนดและจัดให้เด็กไปอยู่ในบริเวณที่มีความปลอดภัย เช่น บริเวณที่เด็กไปอยู่ต้องไม่เป็นที่ลับตาคน ไม่มีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย อยู่ไม่ไกลเกินกว่าที่จะได้ยินเสียง มีการกำหนดบริเวณที่จะไป กำหนดเป็นบริเวณสำหรับเด็กเท่านั้นไม่จะเป็นห้องพัก ทำกิจกรรม การเล่น ห้องน้ำห้องส้วมเป็นสัดส่วนแยกจากผู้ใหญ่ การกำหนดวิธีการเดินทางที่ปลอดภัย หากมีการนัดหมายให้เด็กไปทำกิจกรรมนอกโรงเรียน ผู้ใหญ่ควรจะไปพามาด้วยวิธีใด ๆ และตรวจสอบได้เป็นระยะ ทั้งนี้จะต้องให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละช่วงวัย 3) กฎเกณฑ์แห่งความปลอดภัย หมายถึง กฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่จะต้องกำหนดและให้เด็กได้เรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์ของความปลอดภัย เพื่อป้องกันความเสี่ยงและอันตรายที่จะเกิดขึ้น เช่น กฎจราจร กฎระเบียบข้อบังคับความปลอดภัยของสถานที่ต่าง ๆ การเดินทางทางน้ำ เครื่องเล่นตามสวนสนุก กฎและระเบียบปฏิบัติความปลอดภัยในโรงเรียน ในบ้าน เช่น กำหนดเวลาในการถึงบ้าน การขับขี่จักรยานอย่างปลอดภัย การใช้ไฟฟ้าอย่างปลอดภัย การปฏิบัติเมื่อเกิดไฟไหม้ กฎเกณฑ์

เกี่ยวกับตัวบุคคล โดยการกำหนดตัวบุคคลที่เด็กไปด้วยได้การไปเป็นกลุ่มกับเพื่อนต้องรู้ว่าไปกับใคร การคบคนแปลกหน้า การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม การหลีกเลี่ยงและการเผชิญต่อเหตุการณ์ อันตราย เป็นต้นนักเรียน คือ หัวใจของการจัดการศึกษาของทุกสถานศึกษาจึงมีความตระหนักใน ความสำคัญและเล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่สถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้อง ร่วมกันหาแนวทางที่เป็น รูปแบบในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีความสุขเป็นไป ตามหลักสูตรมีทักษะชีวิตที่จะดูแลตนเองให้ปลอดภัยท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคม อุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักเรียนซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องดูแล รักษาความปลอดภัยด้วยมาตรการรักษาความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามภารกิจและ ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องดำเนินการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ

“โรงเรียน” ถือเป็นสังคมหนึ่งที่เด็กนักเรียนใช้ชีวิตและเวลาส่วนใหญ่คลุกคลีอยู่ใน โรงเรียนและเป็นสังคมที่พ่อแม่ผู้ปกครองทุกคนให้การยอมรับ นับถือยกย่องและคาดหวังว่าเด็กจะ ได้รับความรู้ การอบรมสั่งสอน ได้รับการพัฒนาศักยภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และได้รับการ ปกป้อง ค้ำครองทางด้านร่างกาย จิตใจและทรัพย์สินจากครู ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งทีนอกเหนือจาก การทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัย สำหรับเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ครูปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม ดูแลเด็กด้วยการเอาใจใส่ ปกป้องคุ้มครองเด็กนักเรียนราวกับว่าเด็กนักเรียนนั้นเป็นลูกเป็นหลานของตนเองให้เกิดความ ปลอดภัยในสถานศึกษากับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

เนื้อเรื่อง

ความหมายของมาตรการให้ความปลอดภัย

มาตรการให้ความปลอดภัย เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ครูและผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ ต้องมีความตระหนักในความสำคัญและ เล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ทุก ๆ ฝ่ายต้องร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เป็นรูปแบบในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถอยู่ในระบบการศึกษาได้ตลอดหลักสูตรและมี ทักษะชีวิตเพียงพอที่จะดูแลตนเองให้ปลอดภัยท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่สร้างสรรค์ อุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักเรียน ที่สำคัญ คือ การรักษาความปลอดภัย ในสถานศึกษา ดังนั้นมีผู้ให้ความหมายความปลอดภัย ดังนี้

เอนอชมา รัตนริมจง วัฒนบุรานนท์ (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความปลอดภัยหรือ สวัสดิภาพ ไม่เพียงแต่หมายถึงการไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ความปลอดภัยยังมีความหมาย

รวมทั้งการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุภาพ สุขใจไม่เสี่ยงภัย มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้อง เหมาะสมและสม่ำเสมออีกด้วย

Strasser (1965) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความปลอดภัย หมายถึงเงื่อนไขหรือสภาวะที่เป็นผลมาจากการปรับพฤติกรรมของมนุษย์หรือการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกาย เพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยลดอุบัติเหตุลงได้

เดชน จรุงเรืองฤทธิ์ (2549) ได้ให้ความหมายไว้ว่าความปลอดภัย คือการป้องกันภัย หรือป้องกันความเสียหาย

จากความหมายของมาตรการให้ความปลอดภัยในเบื้องต้นสะท้อนให้เห็นว่า ความปลอดภัยเป็นการสร้างความมั่นใจ สุขสบายใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะความปลอดภัยในสถานศึกษานั้นสถานศึกษาโดยผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีมาตรการวิธีดำเนินการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อสร้างความสุขสบายใจแก่นักเรียน ผู้ปกครองรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องให้ยั่งยืนควบคู่กับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมต่อไป

การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียน

การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษานั้น ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (2552) ได้บัญญัติไว้ในข้อ 36 แผนการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานศึกษา มีดังนี้

1. ระดับความสำคัญของหน้าที่ และภารกิจของแต่ละหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีความแตกต่างกัน
2. สถานการณ์และสภาพแวดล้อมโดยรอบพื้นที่
3. ข่าวสาร สิ่งบอกเหตุ และการเตือนภัยตลอดจนการสนับสนุนช่วยเหลือที่อาจขอรับจากหน่วยงานของรัฐ
4. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งอยู่กับขนาดของอาคาร สถานที่ และพื้นที่ที่ต้องดูแล
5. งบประมาณ ที่จะใช้ในการวางมาตรการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่
6. การออกแบบก่อสร้างที่สงวน อาคารและสถานที่หรือเครื่องกีดขวางของทางราชการที่มีความสำคัญ
7. การติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานของรัฐ และกับหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ
8. การรายงานผลการสำรวจ หรือการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยต่อผู้บังคับบัญชา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้วางแผนการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครองชุมชน และเครือข่าย เพื่อร่วมกันวางแผนป้องกัน ควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงาน ซึ่งจะมีองค์ประกอบด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้

1. สาระสำคัญของแผนการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษานั้น จำเป็นต้องมีมาตรการและกิจกรรม เพื่อให้รับประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พร้อมทั้งนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นสาระสำคัญของแผนงานควรมีความชัดเจนและความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ ควรมี อย่างน้อย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่าย เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

1.2 กำหนดมาตรการหลัก เพื่อป้องกันและแก้ไข

1.3 กำหนดมาตรการเสริมให้เหมาะสมกับความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น และสภาพความเสี่ยงของท้องถิ่น

1.4 กำหนดกิจกรรมสนับสนุนมาตรการหลักและมาตรการเสริม

1.5 กำหนดเวลาและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้

2. รูปแบบของแผนการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถเลือกรูปแบบ ของแผนการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาให้เหมาะสม กับสภาพของสถานศึกษา สภาพภูมิศาสตร์ และความต้องการของท้องถิ่น

องค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน ควรประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก หมายถึง ระบบ และ การดำเนินงาน ในการดูแล ตรวจตรา/เฝ้าระวัง ช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กให้ปลอดภัยจากอันตรายด้านบุคคล โดยเด็กที่ควรได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครอง ได้แก่ เด็กที่เสี่ยงจะได้รับอันตราย เด็กที่มีปัญหาด้านสติปัญญา เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสม เด็กที่มีโรคทางสมอง (สมาธิสั้น มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ออทิสติก) เด็กที่มีความพิการทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหาด้านอารมณ์จิตใจ เด็กที่ขาดทักษะสังคมเด็กที่มีปัญหาครอบครัว รวมถึงเด็กที่ถูกทำร้ายรังแกจากผู้ใหญ่และจากเด็กด้วยกัน

2. การป้องกันภัยจากสิ่งแวดล้อม/อุบัติเหตุ/ภัยพิบัติ/โรคภัยไข้เจ็บ/สื่อ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมและการวางกฎเกณฑ์ให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บที่คาดไม่ถึง รวมไปถึงโรคภัยไข้เจ็บและภัยจากสื่อต่าง ๆ เช่น การสร้างและจัดวางสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย การวางระบบไฟฟ้าและมาตรการตรวจตราระบบไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ การติดตั้งระบบความปลอดภัยจากการใช้อินเทอร์เน็ต ฯลฯ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงเรื่องกิจกรรมการดำเนินงานที่จะส่งเสริมความปลอดภัย เช่น กิจกรรมเดินสำรวจจุดเสี่ยง กิจกรรมซ้อมหนีไฟ น้ำท่วม แผ่นดินไหว ฯลฯ

3. การป้องกันอันตรายจากบุคคล หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมและการวางกฎเกณฑ์ให้ปลอดภัยจากบุคคล โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็ก ตั้งแต่เริ่มเดินเข้าสู่ประตูโรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียนถึงบ้าน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมทักษะการดูแลป้องกันภัยตัวเองให้ปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีผู้ใหญ่ทำร้ายเด็กและเด็กทำร้ายกันเอง

4. การสร้างความสัมพันธ์อันดีในโรงเรียน หมายถึง การสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดี ในโรงเรียนทั้งระหว่างเด็กกับเด็ก และครูกับเด็ก โดยเน้นให้เด็กมีความรู้สึกดีในการใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียนเช่น ได้รู้สึกถึงการได้รับการยอมรับทั้งจากครูและจากเพื่อนด้วยกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำให้โรงเรียนกับครอบครัวได้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันในอันที่จะร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพต่อไป

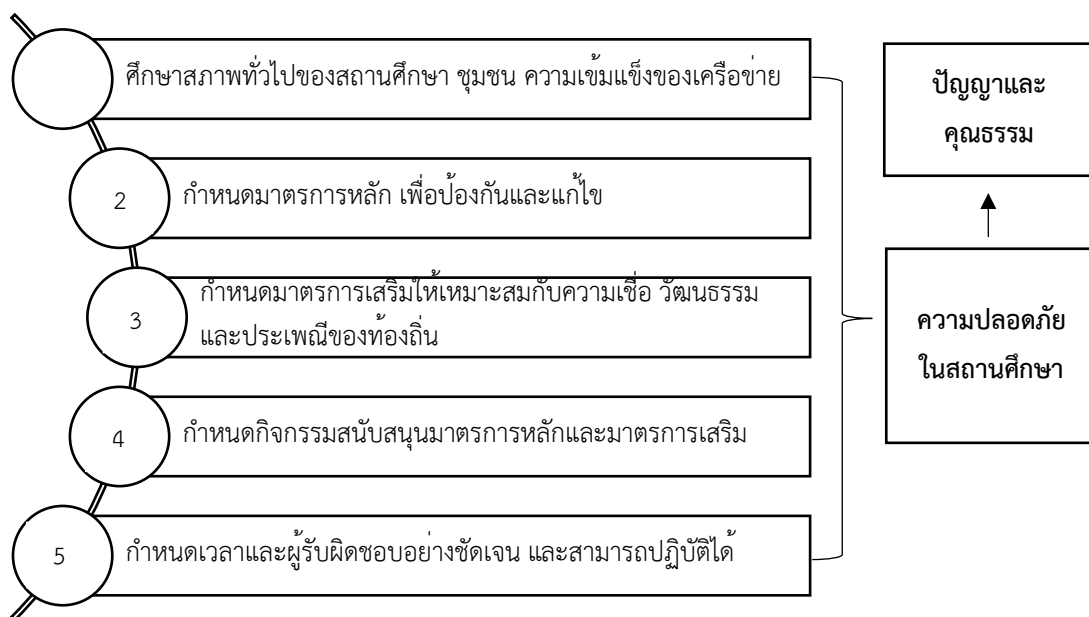
จากประเด็นการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษาเบื้องต้น สะท้อนให้เห็นถึงการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้แก่สถานศึกษาโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน ได้แก่ การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก การป้องกันภัยจากสิ่งแวดล้อม/อุบัติเหตุ/ภัยพิบัติ/โรคภัยไข้เจ็บ/สื่อ การป้องกันอันตรายจากบุคคล การสร้างความสัมพันธ์อันดีในโรงเรียน องค์ประกอบสำคัญเหล่านี้ จำเป็นอย่างมากที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งส่วนของสถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดระบบรักษาความปลอดภัยต้องให้ความสำคัญเพื่อป้องกันการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่คาดคิดในสถานศึกษา ซึ่งผู้เขียนขอยกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาที่โรงเรียนจัดรักษาความปลอดภัยได้มาตรฐาน สฤณี พานคำ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน ผลการศึกษพบว่า

1. ด้านการพัฒนาความปลอดภัยในโรงเรียนได้มอบหมายให้หัวหน้างานกิจการนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการความปลอดภัย
2. ด้านการค้นหาปัญหาและเหตุการณ์บาดเจ็บ โรงเรียนใช้สมุดบันทึกในการค้นหาปัญหา และเหตุการณ์บาดเจ็บโดยมีการค้นหาปัญหาการบาดเจ็บด้วยการเฝ้าสังเกต และมีการดำเนินการสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นประจำ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง
3. ด้านมุ่งสร้างความปลอดภัย 6 ด้าน โรงเรียนดำเนินการสร้างความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน ส่วนด้านระบบคุ้มครองเด็กโรงเรียนมีการประสานงานร่วมกับท้องถิ่นและผู้ปกครองในการสอดส่องดูแล ด้านการเดินทางไป-กลับ มีครู หัวหน้านักเรียน ตำรวจจราจรดูแลขณะใช้เส้นทาง กิจกรรมการเรียนรู้มีครูคอยควบคุมดูแล และมีการสร้างหลักสูตรความปลอดภัยในโรงเรียน โดยมีการจัดหลักสูตรการปฐมพยาบาล และการช่วยเหลือและด้านแผนฉุกเฉินมีการเตรียมอุปกรณ์ปฐมพยาบาลให้พร้อม และส่งต่อนักเรียนไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้เคียง
4. ด้านนโยบาย แผน และกิจกรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย และแผนความปลอดภัยกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ สำหรับความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน พบว่ามีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

จากงานวิจัยในเบื้องต้นโรงเรียนควรมีแนวทาง ระบบ และการดำเนินงานในโรงเรียนที่จะก่อให้เกิดความปลอดภัยสำหรับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางอาคาร สถานที่ เครื่องใช้ เครื่องกีฬา วัตถุอันตราย การมีมาตรการรักษาความปลอดภัยไม่ให้บุคคลผู้ใดผู้หนึ่งก่ออันตรายให้แก่เด็ก มีระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ทำให้เด็กปลอดภัย เช่น กำหนดพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กแต่ละกลุ่มวัย การกำหนดให้มีผู้ใหญ่ตั้งแต่สองคนขึ้นไปคอยดูแลความปลอดภัยให้เด็กตั้งแต่มomentที่เด็กคนแรกจะมาถึงโรงเรียน จนกระทั่งเด็กคนสุดท้ายออกจากบริเวณโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นอาจจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็ก เช่น ฝึกเด็กให้รู้จักประเมินอันตราย รู้จักหลบหลีก รู้จักขอความช่วยเหลือเมื่อมีภัย จัดให้เด็กใช้ชีวิตร่วมกัน ดูแลให้ความเอื้ออาทรแก่กัน ด้วยการเข้าค่ายเดินป่า ค่ายลูกเสือหรือเนตรนารี และค่ายบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้เขียนเองที่เล็งเห็นว่าสถานศึกษาต้องกำหนดเป็นมาตรการหลักของสถานศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยของนักเรียน ครู ในสถานศึกษา นอกจากการส่งเสริมความรู้และคุณธรรมในสถานศึกษา ความปลอดภัยจึงเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกำหนดเป็นมาตรการของสถานศึกษาต่อไป

สรุปผล

ความปลอดภัยในสถานศึกษากับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรม ผู้เขียนสรุปได้ ดังแผนภาพ ที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ความปลอดภัยในสถานศึกษากับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรม

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยในสถานศึกษากับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมเป็นส่วนสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกำหนดเป็นนโยบายหลักในการป้องกันเหตุร้ายหรืออุบัติเหตุไม่ให้เกิดขึ้น รวมถึงแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างทันเหตุการณ์ ไม่เกิดความสูญเสียเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู รวมถึงผู้อื่นในสถานศึกษาต่อไป สถานศึกษาจึงควรมีนโยบาย ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่าย เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม 2) กำหนดมาตรการหลักเพื่อป้องกันและแก้ไข 3) กำหนดมาตรการเสริมให้เหมาะสมกับความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น และสภาพความเสี่ยงของท้องถิ่น 4) กำหนดกิจกรรมสนับสนุนมาตรการหลักและมาตรการเสริม 5) กำหนดเวลาและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้ เพื่อความปลอดภัยในสถานศึกษาควบคู่กับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เดชน์ จรุงเรืองฤทธิ์. (2549). *ความรู้พื้นฐานเรื่องการรักษาความปลอดภัยสำหรับผู้บริหาร*.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สฤษฎี พานคำ. (2551). *การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต
บางเขน. (รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (2552, 13 มีนาคม). *ราชกิจจานุ
เบกษา เล่มที่ 162 ตอนพิเศษ 39ง, หน้า 4-22*.
- เอ็มอัชฌา รัตน์ริมจ วัฒนบุรานนท์. (2548). *วิทยาศาสตร์สุขภาพสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ : โอ
เดียนสโตร์.
- Strasser, M.K. (1965). *Fundamentals of Safety Education*. New York : Mamillan.